

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ВІЙСЬКОВИМИ ФОРМУВАННЯМИ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

ТАЛАЛАЙ Дмитро Володимирович - докторант Національної академії СБ України,
кандидат юридичних наук

УДК 351.746.1 + 355.4 (477)

В статті освітлені окремі аспекти організаційно-правових основ діяльності Служби безпеки України во взаємодії з іншими військовими формуваннями, створеними в відповідності з законами України, в умовах особливого періоду, проаналізовано стан правового регулювання та розроблено пропозиції по питанням удосконалення відповідного законодавства.

Ключові слова: Служба безпеки України, інші військові формування, особливий період, територіальна оборона, взаємодія.

Постановка проблеми

Різка зростання кількості суспільно небезпечних протиправних дій, що загрожують основам національної безпеки та громадського порядку, свідчить про потребу у ретельному дослідженні проблематики забезпечення охорони правопорядку та національної безпеки держави.

У системі державних механізмів, які існують для підтримки внутрішньої безпеки, існують сили, що складають сектор безпеки і оборони держави, діяльність яких є однією з найефективніших форм реагування на внутрішні та зовнішні загрози.

Специфіка діяльності цих суб'єктів передбачає їх взаємодію як за структурно-функціональним, так і просторово-часовим принципом, що потребує обґрунтування та знаходження ефективних шляхів удосконалення теоретико-методологічного та нормативно-правового супроводження.

У цілому взаємодія цих суб'єктів в умовах особливого періоду постає обов'язковим елементом протидії викликам та загрозам національній безпеці держави.

Питання організаційного та правового забезпечення взаємодії підрозділів Служби безпеки України з іншими військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, через призму даної проблематики набувають виняткового значення. Однак, недостатність цих питань створює певні труднощі для ефективного захисту національних інтересів України в умовах особливого періоду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі питання розвитку та діяльності правоохоронних органів в системі забезпечення національної безпеки розглядалися в наукових працях таких вчених, як В.Ю. Богдановича, І.О. Кириченко, В.В. Крутова, С.О. Кузніченко, І.І. Мусієнко, В.Г. Пилипчука, О.П. Снігерьова та багатьох інших. Разом з тим, окремі питання нормативно-правових засад взаємодії правоохоронних органів набули висвітлення в працях таких вчених, як: В.П. Бірюкова, Ю.В. Дубка, О.Ю. Конєва, О.В. Котляра, В.В. Крикуна, В.А. Лаптія, Д.С. Савочкина, В.А. Сягровця тощо.

Втім, незважаючи на наявність низки досліджень, у яких з'ясовано окремі аспекти організаційно-правових засад діяльності сил охорони правопорядку, поза

науковим пошуком залишаються питання вдосконалення правого регулювання діяльності Служби безпеки України у взаємодії з іншими військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, в умовах особливого періоду.

Метою статті є аналіз організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України у взаємодії з іншими військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, вироблення пропозицій з питань їх вдосконалення та забезпечення.

Викладення основного матеріалу

Положеннями Конституції України визначено, що найважливішою функцією держави є захист суверенітету і територіальної цілісності. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначається законом [1].

На сучасному етапі розвитку держави відбувається загострення системних кризових явищ у всіх сферах суспільного життя. Подібна ситуація вимагає постійного підвищення організації та оперативності від вищевказаних сил, спрямованих на охорону особистісних та державних інтересів.

Саме тому актуального значення набуває проблематика організаційно-правових засад взаємодії військових формувань та правоохоронних органів держави, що в загальному вигляді відображають взаємну обумовленість і процеси впливу суб'єктів один на одного.

Залучення того чи іншого уповноваженого суб'єкта, передусім, залежить від характеру викликів та загроз національній безпеці. Разом з тим вказані суб'єкти, маючи свій обсяг повноважень, не завжди мають усі необхідні сили та засоби для виконання визначеного законодавством кола завдань у процесі досягнення загальної мети. На нашу думку, це створює об'єктивну передумову необхідності організації взаємодії. Одночасно, кожен суб'єкт такої взаємодії має відносно самостійність

та відмінні властивості, в силу того, що виконує завдання власними специфічними засобами та методами.

Саме залежність вирішення завдань одного суб'єкта від діяльності іншого постає об'єктивною умовою взаємодії, а характер виконуваних функцій та взаємна обумовленість функцій діяльності кожного визначають певний діапазон таких зв'язків. В умовах особливого періоду розгляд вказаної проблематики потребує визначення загальних ознак даного явища, суб'єктного складу взаємодії, її рівнів та принципів.

Так, зокрема, відповідно до ст. 13 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, керівництво у сфері оборони та забезпечення громадського порядку і безпеки, у запровадженні заходів правового режиму воєнного стану, здійснюється відповідним військовим командуванням у тісній взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування [2].

Крім того, відповідно до ст. 18 цього Закону, в умовах воєнного стану військово-командування виконує завдання у тісній взаємодії зі Службою безпеки України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та органами внутрішніх справ, а також може приймати в підпорядкування чи в оперативне підпорядкування інші військові формування або їх з'єднання, військові частини, установи та організації.

При цьому порядок взаємодії військового командування з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади щодо забезпечення додержання правового режиму воєнного стану, захисту безпеки громадян та інтересів держави, а також підпорядкування чи оперативного підпорядкування йому інших утворених відповідно до законів України військових формувань або їх з'єднань, військових частин, установ та організацій визначається Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України [2].

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про оборону України» [3] Генеральний

штаб Збройних Сил України, як головний військовий орган з планування оборони держави, управління застосування Збройних Сил України, координації та контролю за виконання завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, та правоохоронними органами у законодавчо визначених межах, виконує такі функції:

– здійснює стратегічне планування застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів для оборони держави;

– визначає потреби в особовому складі, озброєнні, військовій техніці, матеріально-технічних, енергетичних, фінансових, інформаційних ресурсах, продовольстві, земельних і водних ділянках, комунікаціях, фондах та майні, необхідних для належного виконання завдань Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями, контролює повноту і якість їх отримання;

– здійснює керівництво у сфері оборони та забезпечення громадського порядку в Україні або в окремих місцевостях, де введено воєнний стан, у межах, визначених відповідним законом;

– організовує стратегічне розгортання Збройних Сил України та інших військових формувань, взаємодію з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади пі час виконання завдань оборони держави;

– здійснює контроль за станом бойової та мобілізаційної готовності і боєздатності органів управління, з'єднань, частин, установ і організацій військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів, призначених для підпорядкування органам військового управління в особливий період для виконання завдань територіальної оборони;

– організовує комплектування Збройних Сил України, інших військових формувань та відповідних правоохоронних органів військовослужбовцями, призов громадян на строкову військову службу,

навчальні (або перевіірочні) та спеціальні збори, накопичення військовонавчених людських ресурсів та ін.

У свою чергу, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, та правоохоронні органи беруть участь в обороні держави разом із Збройними Силами України (ст. 12 Закону), разом з тим узгоджують з Генеральним штабом Збройних Сил України їх програми розвитку в частині, що стосуються оборони держави, а також плани підготовки їх органів управління, з'єднань і частин, призначених для підпорядкування органам військового управління в особливий період та виконання завдань територіальної оборони; здійснюють під керівництвом Генерального штабу Збройних Сил України планування застосування органів управління, з'єднань і частин, призначених для підпорядкування органам військового управління Збройних Сил України в особливий період та виконання завдань територіальної оборони, надають Генеральному штабу Збройних Сил України необхідну для цієї роботи інформацію; здійснюють разом із Збройними Силами України підготовку та забезпечують готовність до спільних дій з метою оборони, беруть участь у створенні єдиної системи управління та всебічного забезпечення на особливий період; узгоджують з Генеральним штабом оперативно-стратегічні вимоги до озброєння та військової техніки, військово-технічного майна, його якісні та кількісні показники, спільно з Міністерством оборони України розробляють державну програму розвитку озброєння і військової техніки та формують державне оборонне замовлення; забезпечують здійснення відповідних заходів щодо підготовки території України до борони; беруть участь у виконанні завдань територіальної оборони, сприяють забезпеченню правового режиму воєнного стану; сприяють Збройними Силами України у виконанні ними завдань, здійснюють їх пріоритетне забезпечення та інші повноваження у сфері оборони України згідно із законодавством [3].

Відповідно до ч. 5 ст. 18 зазначеного Закону, основні завдання, заходи щодо

підготовки та ведення територіальної оборони, до виконання яких залучаються, у межах повноважень, Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи внутрішніх справ та інші відповідні правоохоронні органи визначаються Положенням про територіальну оборону, яке затверджує Президент України [3].

Більшість фахівців відзначає, що спільними завданнями для всіх уповноважених суб'єктів у загальному вигляді постають питання захисту безпеки громадян та інтересів держави.

Аналіз вказаних норм законодавства свідчить, що настання особливого періоду фактично починається з моменту оголошення рішення про мобілізацію чи введення воєнного стану. За таких умов перелік цих завдань, з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації, у тому числі у разі введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, доповнюється питаннями виконання завдань територіальної оборони та забезпечення додержання правового режиму воєнного стану.

Необхідність забезпечення своєчасного та ефективного вирішення вказаних завдань визначає об'єктивну потребу використання сил, засобів та методів діяльності Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України, Міністерства внутрішніх справ України та ін. Звичайно, погоджуючись з думкою багатьох авторів, даний перелік не є вичерпним та потребує окремого наукового дослідження.

Аналіз законодавчих визначень дає можливість виокремити спрямованість на відвернення загроз та забезпечення національної безпеки безпосередньо у разі збройної агресії чи загрози нападу, як головну рису правого режиму воєнного стану. Що ж стосується поняття мобілізації, то її характерною рисою слід визначити спрямованість на виконання підготовчих відповідних заходів різного характеру у мирний час.

Отже, в умовах особливого періоду особливе місце займає питання здійснення завдань територіальної оборони, а необхідність своєчасного та ефективного захисту безпеки громадян та інтересів держави обумовлює актуальність дослідження визначеної проблематики.

Перелік завдань територіальної оборони, як системи загальнодержавних воєнних і спеціальних заходів, передбачає: охорону та захист державного кордону; забезпечення умов для надійного функціонування органів державної влади, органів військового управління, стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил); охорону та оборону важливих об'єктів і комунікацій; боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями; підтримання правового режиму воєнного стану [3].

Відповідно першочерговим завданням територіальної оборони постає охорона та захист державного кордону. Слід зазначити, що захист державного кордону України є невід'ємною частиною загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки й полягає у скоординованій діяльності військових формувань та правоохоронних органів держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом. Така діяльність здійснюється в межах наданих їм повноважень шляхом вжиття комплексу політичних, організаційно-правових, дипломатичних, економічних, військових, прикордонних, імміграційних, розвідувальних, контррозвідувальних, оперативно-розшукових, природоохоронних, санітарно-карантинних, екологічних, технічних та інших заходів [5].

Враховуючи виняткову значущість даного питання в умовах особливого періоду у ст. 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» закріплено, що на Державну прикордонну службу України, відповідно до визначених законом завдань, покладаються: 1) припинення у взаємодії з відповідними правоохоронними органами збройних конфліктів та

інших провокацій на державному кордоні України; 2) участь у взаємодії із Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями у відбитті вторгнення або нападу на територію України збройних сил іншої держави або групи держав; 3) прийняття у взаємодії з органами внутрішніх справ і органами Служби безпеки України рішень про видворення за межі України іноземців та осіб без громадянства, затриманих у межах контрольованих прикордонних районів при спробі або після незаконного перетинання державного кордону в Україну, видворення цих осіб; 4) здійснення самостійно або у взаємодії з органами внутрішніх справ і органами Служби безпеки України в межах контрольованих прикордонних районів контролю за дотриманням іноземцями та особами без громадянства, а також біженцями, особами, які потребують додаткового захисту, та особами, яким надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території; 5) участь у межах своєї компетенції у взаємодії з органами Служби безпеки України, органами внутрішніх справ та іншими правоохоронними органами у боротьбі з тероризмом і виконанні інших покладених на них завдань; 6) взаємодія під час охорони державного кордону України з відповідними органами іноземних держав у порядку, який установлюється міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; 7) участь у виконанні заходів територіальної оборони, а також заходів, спрямованих на додержання правового режиму воєнного і надзвичайного стану [4].

Організація взаємодії з питань виконання різнопланових завдань територіальної оборони, обумовлених різними функціями, видами та формами службово-бойової діяльності, в умовах сьогодення ускладнена існуючими повноваженнями відповідних суб'єктів, які, на наш погляд, не в повній мірі дозволяють забезпечити відсіч збройної агресії проти України.

На думку автора, внесення змін до Закону України «Про Державну прикордонну службу України» щодо виокремлення

як окремої її функції – припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетину державного кордону України, дозволить створити умови для підвищення рівня взаємодії вказаних суб'єктів при виконанні завдань в особливий період.

Аналіз оперативної обстановки засвідчує, що особливої актуальності набувають питання боротьби з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями. Виконання вказаних завдань в особливий період передбачає використання сил і засобів взаємодії прикордонних загонів, військових оперативних командувань Збройних Сил України, органів внутрішніх справ, Національної гвардії України, Служби безпеки України. Взаємодія вказаних суб'єктів, перш за все, з урахуванням їх компетенції, зорієнтована на попередження, виявлення, припинення і розкриття будь-яких форм такої діяльності.

Так, зокрема, відповідно до ст. 24 Закону України «Про Службу безпеки України» [6], завданнями підрозділів Служби безпеки визначено здійснення контррозвідувальних заходів з метою попередження, виявлення, припинення і розкриття будь-яких форм розвідувально-підривної діяльності проти України; виявлення, припинення та розкриття відповідних кримінальних правопорушень, проведення їх досудового розслідування; розшук осіб, які переховуються у зв'язку із вчиненням означених кримінальних правопорушень; подавати наявні сили і засоби правоохоронним органам у боротьбі із вчиненням кримінальним правопорушень; сприяти Державній прикордонній службі України в охороні державного кордону.

Розвиток форм та методів підривної діяльності проти України, яким переважно притаманний прихований актуалізує необхідність надання пріоритету запобіжним заходам та попереджувальним стратегіям, що відповідає Концепції реформування

Служби безпеки України [7] як складової сектору безпеки і оборони держави. Саме це відзначає провідну роль контррозвідувальної складової діяльності Служби безпеки, адже саме вона спрямована на протидію розвідувальній, терористичній та іншій діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці України.

Законодавством визначено, що у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає введення особливого правового режиму – воєнного стану [2]. Ведення воєнного стану зорієнтовано на створення умов для здійснення, в першу чергу, органами державної влади та військовими командуваннями, у тому числі утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, наданих їм повноважень за наявності вищевказаних загроз.

Відповідно, на нашу думку, введення вказаного правового режиму повинно забезпечувати виконання завдань територіальної оборони, однак прихований характер проявів підривної діяльності та збройної агресії постає суттєвою перешкодою для використання наявних можливостей, сил та засобів.

Досвід практичної діяльності військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також правоохоронних органів в особливих умовах свідчить про необхідність законодавчого розширення переліку випадків, у яких дозволяється застосування і використання зброї та бойової техніки в мирний час.

Автор дотримується точки зору про важливість питання внесення відповідних змін до положень статті ст. 1-1 Закону України «Про Збройні Сили України» [8], в частині доповнення її змісту нормою, що надасть право на застосування зброї та бойової техніки в мирний час у разі необхідності виконання завдань щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних операцій, організованих груп та злочинних організацій, участі у затриман-

ні осіб, а також для знешкодження осіб у випадках, коли їх дії реально загрожують життю та здоров'ю мирного населення.

Крім того, законодавчо визначений перелік завдань Служби безпеки України не має чіткого посилення на участь у заходах з питань виконання завдань територіальної оборони. На наш погляд, вищевикладене необхідно розглядати через призму недоліків організаційно-правових засад виконання загальнодержавних воєнних і спеціальних заходів, що здійснюються в особливий період, відповідно положення Закону України «Про Службу безпеки України» та Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» потребують внесення відповідних змін.

Приклад законодавчого закріплення виконання завдань територіальної оборони як однієї з основних функцій новоствореного військового формування з правоохоронними функціями – Національної гвардії України [9], на наш погляд, свідчить про важливість вищевказаного положення як однієї з організаційно-правових засад взаємодії правоохоронних органів в особливий період.

На наш погляд, організація виконання завдань територіальної оборони, у тому числі забезпечення умов для надійного функціонування органів державної влади, органів військового управління, стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил), а також охорона і оборона важливих об'єктів і комунікацій та підтримання правового режиму воєнного стану, передбачає організацію проведення таких заходів, як:

1) відбиття збройного вторгнення противника або припинення збройного конфлікту та збройних провокацій;

2) припинення вторгнення на територію України диверсійно-розвідувальних, терористичних, екстремістських, злочинних та інших збройних формувань;

3) пошук та ліквідація диверсійно-розвідувальних, терористичних, екстремістських, злочинних та інших збройних формувань на території України;

4) попередження та припинення діяльності диверсійно-розвідувальних, терористичних, екстремістських, злочинних та

інших збройних формувань у межах території України.

Отже, виконання завдань територіальної оборони передбачає розв'язання широкого кола питань, вирішення яких потребує комплексного використання сил та засобів військових формувань і правоохоронних органів. Безперечно, виконання відповідних заходів вимагає організації належного рівня взаємодії та забезпечення повного використання їх можливостей.

Вважаємо, що в особливий період для Служби безпеки України успішність виконання спільних завдань забезпечується підтримкою постійної та тісної взаємодії, в першу чергу, з Міністерством оборони України та органами військового управління і командування, Державною прикордонною службою України, Національною гвардією України, Міністерством внутрішніх справ України й чітким узгодженням з ними окремих спеціальних заходів.

Основоположними принципами такої взаємодії постають законність, системність, плановість та розподіл компетенцій. При цьому їй напрями слід виокремити стратегічний, на якому організується реалізація державної політики у сфері оборони України та забезпечення державної безпеки, що включає протидію розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, у тому числі організацій, окремих груп та осіб на інтереси України, усунення причин і умов їх існування, удосконалення правової бази в цій сфері; тактичний, на якому здійснюється попередження, виявлення, запобігання і припинення діяльності іноземних спеціальних служб, організованих злочинних груп, злочинних організацій, а також попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України.

Висновки

Таким чином, організація взаємодії Служби безпеки України з іншими військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, передбачає

здійснення спільних, узгоджених по цілях, а також методах і засобах їх досягнення, дій по створенню сприятливих умов для захисту безпеки громадян та інтересів держави.

В умовах особливого періоду спільність загальних цілей та побудова спільної діяльності на підставі нормативно-правових актів визначають її об'єктивний характер.

Крім того, спільна сумісна комплексна діяльність усіх взаємодіючих суб'єктів, заснована на законах та підзаконних нормативно-правових актах, яка здійснюється в межах компетенції в певних формах з метою виконання спільних завдань; потреба у залученні та використанні окремих сил, засобів та методів вказаних суб'єктів для досягнення спільних завдань; спільність об'єкта організації взаємодії визначають найбільш важливі ознаки взаємодії Служби безпеки України з іншими військовими формуваннями.

Однак, рівень взаємодії ще не набув системності, а практика застосування різнорідних сил має фрагментарний та розрізнений характер. Саме тому питання вдосконалення організації взаємодії вимагають чіткого законодавчого врегулювання.

На підставі викладеного вважаємо, що забезпечення організації взаємодії Служби безпеки України з іншими військовими, утвореними відповідно до законів України, залежить від єдиного розуміння задуму, змісту завдань і шляхів їх виконання, узгодженості основоположних нормативно-правових актів у цій сфері та контролем за виконанням їх вимог.

Література

1. Конституція України: Закон від 28 червн. 1996 р. № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72. – Ст. 15.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон від 06 квітн. 2000 р. № 1647-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 17. – Ст. 26.
3. Про оборону України: Закон від 06 грудн. 1991 р. № 1932-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 106.

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлено окремі аспекти організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України у взаємодії з іншими військовим формуваннями, утвореними, відповідно до законів України, в умовах особливого періоду, проаналізовано стан правового регулювання та вироблено пропозиції з питань вдосконалення відповідного законодавства.

SUMMARY

The research article highlights some aspects organizational and legal environment of the Security Service of Ukraine activities in cooperation with other military formations (that were established and operate in accordance with the current legislation of Ukraine) under conditions of war. The author conducted the analysis of current legal environment and drafted a number of suggestions for the legislation improvement.

4. Про Державну прикордонну службу України: Закон від 03 квітн. 2003 р. № 661-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.

5. Про державний кордон України: Закон від 04 листоп. 1991 р. № 1777-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – Ст. 5.

6. Про Службу безпеки України: Закон від 25 березн. 1992 р. № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 люто-

го 2008 року «Про Конференцію реформування Служби безпеки України»: Указ Президента України від 20 березн. 2008 р. № 249/2008 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 27. – Ст. 12.

8. Про Збройні Сили України: Закон від 06 грудн. 1991 р. № 1934-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 108.

9. Про Національну гвардію України: Закон від 13 березн. 2014 р. № 876-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 17. – Ст. 1216.